

Motion om att införa ett system för att upptäcka bortförda elever

Motion av Jan Jönsson (L)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.
Motionen besvaras med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Föredragande borgarrådet Emilia Bjuggren

Sammanfattning av ärendet

Jan Jönsson (L) har väckt en motion i kommunfullmäktige. I motionen föreslås inrättandet av ett datasystem som slår larm om en elev skrivs ut från en skola utan att ha skrivits in på en ny skola. Motionären föreslår även införandet av en spärr som omöjliggör utskrivning tills eleven är inskriven på en ny skola.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden och utbildningsnämnden.

Stadsledningskontoret anser att det är av största vikt att motverka att barn och unga förs utomlands mot sin vilja och till skadliga utlandsvistelser och att det är angeläget att fortsatt utveckla arbetet för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck. Kontoret lyfter att staden redan arbetar på flera sätt för att upptäcka bortförda elever, samt att flera myndigheter har regeringsuppdrag som stödjer motionärens förslag.

Socialnämnden delar motionärens förslag om vikten av ett system för att förhindra bortförandet av barn. Nämnden anser dock att ett lokalt system för stadens skolor inte är tillräckligt, utan välkomnar ett nationellt system som omfattar samtliga skolor i både kommunal och privatregi för att kunna säkerställa att barn inte förs ut ur landet mot sin vilja.

Utbildningsnämnden konstaterar att det är hemkommunen som ansvarar för att elever fullgör sin skolplikt och får den utbildning de har rätt till, oavsett vilken skolhuvudman som ansvarar för undervisningen. Nämnden lyfter även att det finns tydliga riktlinjer som skolorna ska arbeta utifrån för att följa upp orsaker till frånvaro och för att vid behov vidta åtgärder. Nämnden anser vidare att det idag finns

systemstöd som signalerar om en elev skrivs ut från skolan, exempelvis kan en elev som är klassplacerad i en kommunal grundskola inte skrivas ut utan att skolan först grundligt utrett orsakerna till elevens frånvaro.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Stockholm ska vara en stad fri från hedersförtryck där varje människa har rätt att leva, tro och älska som den vill, den övertygelsen delar jag med motionären.

Skolan ska vara en trygg plats där signaler om våld och förtryck snabbt plockas upp. Vi kan aldrig acceptera att elever på våra skolor faller mellan stolarna och försvinner. Därför arbetar Stockholms stad på flera sätt för att upptäcka barn som riskerar att föras bort. Exempelvis arbetar utbildningsförvaltningen aktivt med både elever som saknar skolplacering och med elever som har upprepad eller längre frånvaro från skolan. Vidare har de kommunala grundskolorna redan idag ett systemstöd som signalerar om en elev skrivs ut. Det finns även en spärr som omöjliggör att elever skrivs ut i sin frånvaro.

Utbildningsförvaltningen har en handlingsplan för att upptäcka och larma om elever som utsätts för hedersrelaterat förtryck. Inom ramen för det genomförs årliga kampanjer med Origo för att motverka tvångsäktenskap, könsstympning och skadliga utlandsvistelser, men även kompetenshöjande insatser riktade mot skolpersonal.

Varje bortförd elev är en för mycket. Därför är det positivt att vi i budget 2026 slog fast att arbetet med att motverka hedersrelaterat våld och förtryck ska intensifieras ytterligare. Som socialnämnden lyfter i sitt remissvar skulle det behövas ett nationellt system för att effektivare förhindra att barns förs bort. Jag välkomnar därför de förslag som väntas komma från Skolverket och Jämställdhetsmyndigheten om hur det arbetet kan samordnas nationellt.

Bilaga

Motion om att införa ett system för att upptäcka bortförda elever, dnr KS
2025/656-1

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation av borgarråden Christofer Fjellner, Dennis Wedin och Andréa Hedin (alla M) och borgarrådet Jan Jönsson (L) enligt följande.

Vi föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Att bifalla motionen.
2. Att därutöver anföra.

Vi ser behovet av ett nationellt system för att upptäcka och förhindra att barn förs bort mot sin vilja. Ett sådant system, som omfattar både kommunala och fristående skolor,

är nödvändigt för att täppa till de luckor som i dag gör det möjligt för barn att försvinna utan att någon reagerar. Men vi vet också att det kommer att ta tid innan ett eventuellt nationellt system är på plats. Att invänta statliga processer riskerar att ta flera år – och under tiden fortsätter barn att föras bort utan att myndigheter agerar tillräckligt snabbt. Därför behöver Stockholm ta initiativ redan nu, både lokalt och gärna i ett länsövergripande samarbete. Ett naturligt första steg vore att samla de aktörer som redan arbetar med hedersrelaterade frågor inom ramen för Operation Kvinnofrid. Genom det samarbetet finns både struktur och erfarenhet av att samordna socialtjänst, skola, polis och andra myndigheter.

Ett gemensamt initiativ där man tidigt identifierar elever som riskerar att föras bort, och säkerställer snabba rutiner för agerande, skulle kunna göra verklig skillnad. Ett lokalt eller regionalt system behöver inte ersätta ett framtida nationellt register. Det kan tvärtom fungera som en viktig start. Stockholm bör visa ledarskap i frågan och bidra till att skapa de arbetsätt och rutiner som resten av landet sedan kan bygga vidare på. Barn som riskerar att föras utomlands mot sin vilja kan inte vänta på att statliga utredningar ska bli klara. Vi har både möjligheten och ansvaret att agera nu. Origo som jobbar med just detta menar att nuvarande rutiner är bristfälliga och inte praktiskt fungerar. Det är en viktig insikt vi tagit till oss och som föranlett vår motion.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt föredragande borgarråds förslag.

Stockholm den 15 april 2026

Karin Wanngård
Kommunstyrelsens ordförande

Ärendet

Jan Jönsson (L) har väckt en motion i kommunfullmäktige. Motionären framhåller att alla ska kunna leva fritt från hedersförtryck i Stockholm. Motionären lyfter att staden följer antalet oplacerade elever, varav många vistas utomlands, men att det saknas statistik över bortförda elever och tydliga orsaker till frånvaro. Motionären menar att en ”lucka” i systemet gör att barn kan försvinna utan att någon har ansvar för att följa upp dem.

Med anledning av detta föreslår motionären:

Att staden inför ett system för att upptäcka bortförda elever.

Remissammanställning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden och utbildningsnämnden.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 11 november 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Alla stockholmare ska utvecklas utifrån sina förutsättningar, känna sig trygga och ha en bra livskvalitet. Det som framförs i motionen har främst koppling till kommunfullmäktiges mål 1.3 Stockholms stad ska ge stöd och omsorg där behoven är som störst.

Stadsledningskontoret anser att det är av största vikt att motverka att barn och unga förs utomlands mot sin vilja och till skadliga utlandsvistelser samt att det är angeläget att fortsatt utveckla arbetet för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck. Av stadens budget 2025 framgår att arbetet mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck ska trappas upp och att arbetet ska präglas av ett starkt barnrättsperspektiv.

Staden arbetar redan på flera sätt för att upptäcka bortförda elever. Utbildningsförvaltningen arbetar till exempel både med elever som saknar skolplacering och med elever som har upprepad eller längre frånvaro från skolan. För de kommunala grundskolorna finns tydliga riktlinjer om vikten att tidigt agera vid elevers frånvaro från skolan och elever med hög frånvaro följs systematiskt upp. Systemstöd som signalerar om en elev skrivs ut från en skola finns idag. Kommunala grundskolor kan inte skriva ut en elev som är frånvarande från skolan. Om en elev utan giltig anledning uteblir från den obligatoriska verksamheten ska rektor se till att elevens vårdnadshavare samma dag informeras om att eleven varit frånvarande. Om eleven fortsatt är frånvarande utreds orsakerna till frånvaron och när skolan känner oro anmäls det till socialtjänsten.

Utbildningsförvaltningen har en handlingsplan för misstanke om hedersrelaterat förtryck och genomför årliga kampanjer med Origo för att motverka tvångsäktenskap, könsstympning och skadliga utlandsvistelser. Kampanjerna följs upp vid skolstart och en ny genomförs hösten 2025. Tillsammans erbjuder Utbildningsförvaltningen och Origo även kompetenshöjande insatser för skolpersonal om rutiner och anmälningsplikt. Skolorna ska vara extra uppmärksamma före och efter lov, och rektor ska informera grundskolechefen vid misstanke om hedersrelaterade orsaker till frånvaro.

Flertalet myndigheter har redan regeringsuppdrag som går i linje med det specifika förslaget. Däribland inväntas åtgärder från Skolverkets uppdrag om ett nationellt frånvaroregister som inkluderar skolor i både kommunal och privat regi, som då även skulle täcka eventuell frånvaro och utebliven skolgång vid skolbyten över kommungränserna. Därtill har Jämställdhetsmyndigheten i uppdrag att utreda och lämna förslag på hur ett nationellt inrapporterings- och uppföljningssystem för ärenden där barn eller vuxna har blivit bortförda utomlands kan utformas. Utredningen avser även att kartlägga omfattningen av problemet och ge förslag på hur systematisera uppföljningen av dessa ärenden. Uppdraget ska slutredovisas i april 2026.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 21 oktober 2025 följande.

Socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation av Anne-Lie Elvén (L), Andréa Hedin m.fl. (M) och Kristin Jacobsson (C), se Reservationer m.m.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 8 oktober 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Att följa elevers frånvaro är ett viktigt led i att bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck och att barn olovligen förs ut ur landet mot sin vilja.

Socialförvaltningen menar därför att det fortsatta arbetet för att utveckla gemensamma rutiner mellan förskola, skola och socialtjänst för att förhindra bortförande av barn behöver fortsätta. Rutiner för uppföljning av frånvaro samt handlingsplaner för ett snabbt agerande vid misstanke om att ett barn kan förs ut ur landet mot sin vilja behöver prioriteras.

Då det finns en mängd fristående och kommunala aktörer inom förskola och skola, där barn och unga rör sig mellan och byter skola ser socialförvaltningen behov av ett nationellt samordnat system för att tidigt kunna fånga upp och agera i tid, vid oro för att barn far illa och kan föras ut ur landet mot sin vilja.

Socialförvaltningen bevakar ur ett kompetensförstärkande perspektiv de regeringsuppdrag som uppdragits flertalet myndigheter. Däribland inväntas åtgärder ifrån Skolverkets uppdrag om ett nationellt frånvaroregister som inkludera skolor i

både kommunal och privatregi, som då även skulle täcka eventuell frånvaro och utebliven skolgång vid skolbyten över kommungränserna.

Socialförvaltningen bevakar även Jämställdhetsmyndighetens uppdrag att utreda och lämna förslag på hur ett nationellt inrapporterings- och uppföljningssystem för ärenden där barn eller vuxna har blivit bortförda utomlands kan utformas.

Utredningen avser även att kartlägga omfattningen av problemet och ge förslag på hur systematisera uppföljningen av dessa ärenden.

För att säkerställa skolgång för alla barn samt för att förhindra att barn förs utomlands mot sin vilja välkomnar socialförvaltningen ett nationellt system för att säkerställa att barn inte förs ut ur landet mot sin vilja.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 23 oktober 2025 följande.

Utbildningsnämnden godkänner utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Beslutet justeras omedelbart.

Reservation av Jan Jönsson (L), se reservationer m.m.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 1 oktober 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Hemkommunen ansvarar för att elever fullgör sin skolplikt och får den utbildning de har rätt till, oavsett vilken skolhuvudman som ansvarar för undervisningen.

Utbildningsförvaltningen arbetar både med elever som saknar skolplacering och med elever som har upprepade eller längre frånvaro från skolan.

Att främja närvaro och förebygga frånvaro är ett prioriterat område, såväl på kommunal som statlig nivå. Förvaltningen vill inledningsvis framhålla att för de kommunala grundskolorna finns tydliga riktlinjer om vikten av att tidigt agera vid elevers frånvaro från skolan. Redan vid 10 procent frånvaro ska mentorn göra en enklare kartläggning av orsakerna till elevens frånvaro. Systematiskt följs elever med hög frånvaro upp av skolorna. Rektor bedömer när en fördjupad utredning av orsakerna till elevens upprepade eller längre frånvaro är behövlig, vilket också anmäls till huvudmannen. I utredningen deltar elevhälsan, eleven och vårdnadshavare. För annan huvudmans skola så gäller motsvarande att hemkommunen ska meddelas av huvudmannen när elev har upprepade eller längre frånvaro och utredning inleds.

Hemkommunen följer upp om eleven får sin rätt till utbildning tillgodosedd och om vårdnadshavare tar sitt ansvar för att samverka i åtgärder som syftar till att barnet ska komma till skolan och fullgöra sin skolplikt. Därtill undersöker hemkommunen om skolan är i behov av en samverkan med andra myndigheter för att eleven ska få en fungerande skolgång. Utöver att skolan och huvudmannen själv påtalar detta till

andra myndigheter lämnar även hemkommunen en orosanmälan till socialtjänsten med uppgifter om detta samt att det finns en oro för barnet.

Om vårdnadshavare brister i att se till att ta sitt ansvar för att barnet ska fullgöra sin skolplikt och få sin rätt till utbildning tillgodosedd, oavsett bakomliggande orsaker, kan hemkommunen inleda en utredning inför ett beslut om att förelägga vårdnadshavare att se till att de tar detta ansvar. Ett föreläggande får förenas med ett vite.

Utbildningsförvaltningen har tagit fram en handlingsplan för hur skolor ska agera vid misstanke om hedersrelaterat förtryck. Till handlingsplanen som heter Våga fråga, lyssna och agera! finns information och rutiner till skolor, rektorer och skolpersonal på stadens intranät samt på Pedagog Stockholm 1 . Varje år genomför utbildningsförvaltningen kampanjer i samarbete med Origo, Stockholms läns resurscentrum mot hedersrelaterat våld och förtryck. Förvaltningsledningen deltar i arbetet och kommunicerar med alla rektorer och skolor för att uppmärksamma risken för att elever kan utsättas för tvångsåktenskap, könsstympning och skadliga utlandsvistelser (omvändelseresor, uppfostringsresor). Kampanjerna genomförs normalt i mitten av vårterminen och följs upp i samband med skolstart i augusti. Under höstterminen 2025 genomförs ytterligare en kampanj i slutet av oktober i syfte att säkerställa att kunskaperna kring begränsande normer och hedersrelaterat våld finns på våra skolor.

Utbildningsförvaltningen och Origo anordnar utöver ovan även olika kompetenshöjande insatser riktade till skolpersonal; där lyfts rutiner och vikten av att vid misstanke orosanmäla till socialtjänsten. Skolorna uppmanas vara särskilt uppmärksamma innan och efter lov för att kunna agera i tid. Om de kommunala grundskolorna misstänker att elevens frånvaro är kopplad till hedersförtryck, skadliga utlandsvistelser, könsstympning eller tvångsåktenskap ska rektor även informera grundskolechef.

Alla skolhuvudmän ska arbeta för att på olika sätt främja och förebygga frånvaro, vilket även innefattar risken för att ett barn ska bli bortfört utomlands mot sin vilja. Det är skolan och skolhuvudmannen som i dessa ärenden kan ha information om att sådana risker föreligger för ett barn och i sådana fall på ett tidigt stadium samarbeta med andra myndigheter.

Förvaltningen har i samband med skolstart under det senaste året gjort manuella kartläggningar av hur väl skolorna följer de rutiner som tagits fram vad gäller uppföljning och anmälan i samband med att en elev inte har kommit tillbaka till skolan efter ett skollov. Kartläggningen visar att det handlar om ett fåtal elever och att skolorna i dessa fall följt stadens rutiner vad gäller orosanmälan.

Förvaltningen anser vidare att det finns systemstöd som signalerar om en elev skrivs ut från en skola. Kommunala grundskolor kan inte skriva ut en elev som är frånvarande från skolan. Om en elev utan giltig anledning uteblir från den obligatoriska verksamheten ska rektor se till att elevens vårdnadshavare samma dag

informerar om att eleven varit frånvarande. Om eleven fortsatt är frånvarande utreds orsakerna till frånvaron och när skolan känner oro anmäls det till socialtjänsten, enligt ovan.

Rutinbeskrivningen *Klassplacerade elever och avregistrering vid utlandsvistelse* beskriver de händelser när en elev kan skrivas ut från skolan. Det kan ske om skolan får information och intyg från vårdnadshavarna om att familjen befinner sig varaktigt utomlands eller om familjen flyttat permanent eller tills vidare. En elev kan avregistreras från skolplacering hos en annan huvudmans skola efter tre månader om skolan, trots ett aktivt arbete och i samverkan med socialtjänsten, försökt att nå vårdnadshavare till en elev som de misstänker befinner sig utomlands.

En elev folkbokförd i Stockholms stad som inte har en skolplacering dyker samma dag upp på den kommunala grundskolans skolpliktsbevakningslista. Enligt rutinbeskrivning för skolpliktsbevakning är rektor ytterst ansvarig. En skolpliktsutredning ska då genomföras och innebär att skolan ska försöka ta reda på var en elev som saknar skolplacering befinner sig. Detta arbete sker oftast i samarbete med förvaltningen och även med socialtjänsten då skolan inte har rådighet att agera utanför skolområdet.

Enligt utbildningsnämndens verksamhetsplan ska utbildningsförvaltningen under året utvärdera hur arbetet med elever som saknar en skolplacering kan utvecklas ytterligare.

Avslutningsvis vill förvaltningen framhålla att den ser positivt på all samverkan som leder till åtgärder för att undvika att barn utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck.

Reservationer m.m.

Socialnämnden

Reservation av Anne-Lie Elvén (L), Andréa Hedin m.fl. (M) och Kristin Jacobsson (C)

1. att bifalla motionen, samt
2. att därutöver anföra.

Det är positivt att förvaltningen delar motionens utgångspunkt och lyfter behovet av ett nationellt system för att upptäcka och förhindra att barn förs bort mot sin vilja. Ett sådant system, som omfattar både kommunala och fristående skolor, är nödvändigt för att täppa till de luckor som i dag gör det möjligt för barn att försvinna utan att någon reagerar. Men vi vet också att det kommer att ta tid innan ett eventuellt nationellt system är på plats. Att invänta statliga processer riskerar att ta flera år – och under tiden fortsätter barn att föras bort utan att myndigheter agerar tillräckligt snabbt. Därför behöver Stockholm ta initiativ redan nu, både lokalt och gärna i ett länsövergripande samarbete. Ett naturligt första steg vore att samla de aktörer som redan arbetar med hedersrelaterade frågor inom ramen för Operation Kvinnofrid. Genom det samarbetet finns både struktur och erfarenhet av att samordna socialtjänst, skola, polis och andra myndigheter. Ett gemensamt initiativ där man tidigt identifierar elever som riskerar att föras bort, och säkerställer snabba rutiner för agerande, skulle kunna göra verklig skillnad. Ett lokalt eller regionalt system behöver inte ersätta ett framtida nationellt register. Det kan tvärtom fungera som en viktig start. Stockholm bör visa ledarskap i frågan och bidra till att skapa de arbetssätt och rutiner som resten av landet sedan kan bygga vidare på. Barn som riskerar att föras utomlands mot sin vilja kan inte vänta på att statliga utredningar ska bli klara. Vi har både möjligheten och ansvaret att agera nu.

Utbildningsnämnden

Reservation av Jan Jönsson (L)

1. Att avslå förvaltningens förslag till beslut.
2. Att bifalla motionen.
3. Att därutöver anföra.

Vi ser behovet av ett nationellt system för att upptäcka och förhindra att barn förs bort mot sin vilja. Ett sådant system, som omfattar både kommunala och fristående skolor, är nödvändigt för att täppa till de luckor som i dag gör det möjligt för barn att försvinna utan att någon reagerar. Men vi vet också att det kommer att ta tid innan ett eventuellt nationellt system är på plats. Att invänta statliga processer riskerar att ta

flera år – och under tiden fortsätter barn att föras bort utan att myndigheter agerar tillräckligt snabbt. Därför behöver Stockholm ta initiativ redan nu, både lokalt och gärna i ett länsövergripande samarbete. Ett naturligt första steg vore att samla de aktörer som redan arbetar med hedersrelaterade frågor inom ramen för Operation Kvinnofrid. Genom det samarbetet finns både struktur och erfarenhet av att samordna socialtjänst, skola, polis och andra myndigheter. Ett gemensamt initiativ där man tidigt identifierar elever som riskerar att föras bort, och säkerställer snabba rutiner för agerande, skulle kunna göra verklig skillnad. Ett lokalt eller regionalt system behöver inte ersätta ett framtida nationellt register. Det kan tvärtom fungera som en viktig start. Stockholm bör visa ledarskap i frågan och bidra till att skapa de arbetssätt och rutiner som resten av landet sedan kan bygga vidare på. Barn som riskerar att föras utomlands mot sin vilja kan inte vänta på att statliga utredningar ska bli klara. Vi har både möjligheten och ansvaret att agera nu. Socialförvaltningen har ställt sig positiva till vår motion medan utbildningsförvaltningen hävdar att systemet redan finns på plats. Men Origo som jobbar med just detta menar att nuvarande rutiner är bristfälliga och inte praktiskt fungerar. Det är en viktig insikt vi tagit till oss och som föranlett vår motion